

YENİ DEĞİŞİKLİKLER IŞIĞINDA KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ

Arif GÜMÜŞAY*

Öz

Bu çalışmada erteleme kurumunun tarihçesine kısaca değinilmiştir. Erteleme kurumunun ne olduğu, hangi şartlarda kurumun uygulanabileceği açıklanmıştır. Erteleme kurumunun çeşitlerinden bahsedilerek hangi hallerde erteleme kurumunun hüküm doğuracağı anlatılmıştır. Erteleme kurumunun hangi hallerde uygulanacağı ve bu durumda hangi kararlara hükmedileceğinden bahsedilmiştir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan bahsedilmiş ve sonuçlarının neler olduğuna yer verilmiştir. Son olarak da konuyla alakalı olarak 7188 sayılı kanunla yapılan değişikliklere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Erteleme • Hüküm • Hükümün Açıklanmasının Ertenilmesi • Kamu Davası • Kamu Davasının Açılmasının Ertenilmesi

POSTPONEMENT OF THE PUBLIC PROSECUTION IN LIGHT OF NEW CHANGES

Abstract

In this study, the history of the procrastination institution is briefly mentioned. It is explained what the postponement institution is and the conditions under which the institution can be applied. By mentioning the types of the postponement institution, it has been explained in which situations the postponement institution will give effect. It was mentioned in which situations the postponement institution will be applied and which decisions will be ruled in this case. The institution of postponement of filing a public lawsuit was

* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi.

✉ arif.gumusay44@gmail.com • ORCID 0000-0003-0299-4339

✎ **Atf Şekli:** GÜMÜŞAY, Arif, "Yeni Değişiklikler Işığında Kamu Davasının Açılmasının Ertenilmesi", *SÜAMYOD.*, C. 4, S. 1, 2021, s. 101-135.

mentioned and what the consequences were. Finally, the amendments made with the law numbered 7188 related to the subject are included.

Key Words

Procrastination • Terms • Postponing The Announcement Of The Verdict • Public Case • Postponing The Opening Of Public Trial

GİRİŞ

Tarihte ilk başlarda suçluyu cezalandırma açısından kefarete anlaşıpına dayanan kısas, idam, dayak, uzuv kesme ve işkence gibi cezalar uygulanmaktaydı¹. İnsana değer verilmemesi nedeniyle cezalandırma yöntemleri de çok ağır şekilde olmaktadır. Zaman içerisinde insana verilen değer artmasıyla bedeni cezalar yerini hürriyeti bağlayıcı cezalara ve para cezalarına bırakmıştır.

Hürriyeti bağlayıcı cezaların uygulanmasıyla hükümlüler Devletlere yük oluşturmaya başlamıştır. Ayrıca ceza evine giren hükümlüler orada başka suçları da öğrenmiş, bunun neticesinde toplumda suç işleme oranı artmıştır.

Hürriyeti bağlayıcı cezaların bu sakıncalı yönlerinin bulunması, bazı suçların önemsiz görülmeğe başlanması, yargılama masraflarının azaltılması amacı ve mahkemelerin iş yükünün azaltılması gibi düşüncelerle özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru ceza adalet sisteminde değişiklikler yapılmaya başlanmış, cezanın anlam ve amacı değişmeye başlamıştır². Bu kapsamda cezalandırma sisteminin yerine alternatif çözüm uyuşmazlıkları aranmaya başlamıştır. Erteleme kurumu da bu alternatif uyuşmazlıklar neticesinde hukukumuzda dâhil edilmiştir.

“Erteleme ve buna benzer kurumların getiriliş amacını, fail hakkında verilen cezanın infazını, belirlenen süre içinde göstereceği iyi hal sonucunda faile ceza verilmekten ya da cezanın infazından vazgeçilmesi, failin toplum içerisinde gösterdiği iyi hal ile cezaevine girmekten kurtulması oluşturmaktadır”³. Erteleme kurumu, onarıcı adalet sisteminin bir ürünüdür. Onarıcı adalet

¹ Yılmaz Davut, “Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Nisan 2019, s.1

² Yılmaz, s.2.

³ Şare Ersin, “Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Erteleme Kurumları Üzerine İnceleme”, TBB Dergisi, Mart 2014, s.164.

sistemi ile amaçlanan, failin topluma yeniden kazandırılarak sağlıklı bir toplum üretilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca şüphelinin cezaevine girmesi neticesinde yeni suçlar öğrenmesinin önüne geçmek ve sanık cezaevindeyken bakmakla yükümlü olduğu kimselerin mağdur edilmemesi amaçlanmaktadır. *“Onarıcı adalet anlayışı, yalnızca şüpheli/sanığın değil aynı zamanda, mağdurun da ceza yargılamasının önemli bir süjesi olduğunu vurgular ve suçtan kaynaklanan zararlarının tazmini ile acılarınun tatminini ön planda tutar⁴”.*

I. ERTELEME

Ertelemek kavramı, sözlük anlamıyla *“başka zamana bırakmak, tehir etmek, tecil etmek⁵”* anlamına gelir. Erteleme kavramı cezanın alternatifi olarak ceza kanununda düzenleme alanı bulmuş bir kurumdur. Erteleme kurumuyla failin cezasının infazı belirli bir süre sonraya bırakılmaktadır.

Erteleme kurumuna modern anlamda olmasa da ertelemeye benzer kurumlara Orta Çağda rastlamak mümkündür. Konuyla ilgili kaynaklara bakıldığında Orta Çağda failin ilerleyen zamanlarda iyi hal sahibi olacağına dair kefil göstermesi halinde infazı ertelenmekteydi. Ayrıca Augsburg Mahkemelerinin o dönemki kararlarında da bu hususa yer verildiği görülebilir⁶.

İlk Çağlarda cezalar arasında idam, kısas, işkence gibi kişinin bedenine yönelik cezalar yer almaktaydı. Zamanla insana verilen değer artmasıyla bedeni cezalar yerine, hürriyeti bağlayıcı cezalara bırakmıştır. Bu durum ise hem fail açısından hem de toplum açısından beklenenden daha tehlikeli bir hal almıştır. Çünkü hapse mahkûm edilen fail hem topluma faydalı olamamış, hem de içerde başka suçlu ve suçlarla karşılaştığı için dışarı çıktığında daha da tehlikeli hale gelmiştir. Ayrıca hapis cezalarına mahkûm edilenlerin sayısı zamanla arttığından bunun netice-

⁴ Töngür Ali Rıza, “Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumunun Yeniden Düzenlenmesi Gerekliği Üzerine”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ocak 2018, s.29.

⁵ <http://www.dildernegi.org.tr/TR,274/turkce-sozluk-ara-bul.html> Erişim Tarihi: 20.12.2020.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bakınız: Önder, Ayhan Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler “Tecil”, Fakülteler Matbaası Yayını, İstanbul 1963, sf. 6.

sinde cezaevlerinde çok fazla hükümlü bulunduğundan dolayı bu durum Devletlere ekonomik bakımdan çok fazla yük oluşturmuştur.⁷

Ayrıca basit bir suç işleyen kimseyle ağır bir suç işleyen kimsenin aynı cezaevine alınması cezaların amacı olan failin ıslahını amacını da yitirmesine neden olmuştur. Bu da faili ıslah etmek yerine onu daha da suçlu hale getirmiş ve toplumdaki uzaklaşmasına neden olmuştur. Bu sorunların önüne geçmek için de alternatif uyumsuzluk yollarına ve konumuz olan erteleme kurumuna başvurulması amaçlanmıştır⁸.

Erteleme kavramı, 19. Yüzyılın sonlarından itibaren Devletlerin ceza kanunlarında düzenlenmeye başlamıştır⁹. Kıta Avrupası'nın hâkim olduğu hukuk sistemlerinde bu kurum cezanın verilmesinden sonra, Anglo Sakson Hukuk sistemlerinde ise ceza verilmeden de erteleme kurumunun uygulanabileceği kabul edilmiştir. Türk hukukunda ise Osmanlı Devleti zamanında bütün yetkiler padişahın elinde olduğu için ceza vermek veya onu affetmek de padişahın elindeydi. Ancak Osmanlı döneminde erteleme kurumu uygulama alanı bulamamıştır. Türk hukukunda ilk olarak Cumhuriyetin ilanı ile kanunlar hazırlanmaya başlamış ve erteleme kurumu da 1926 tarihli 765 sayılı TCK ile hukukumuza girmiştir.

Erteleme kavramının hukuki niteliği bakımından öğretideki yazarlar arasında görüş birliği bulunmamaktadır. Bazı yazarlara göre erteleme bir ceza değildir¹⁰. Bazı yazarlara göre ise erteleme kurumuyla cezanın infazı yerine getirilmediği için bir çeşit özel af niteliğindedir¹¹. Kanımca, her iki görüşü savunan yazarların haklılık payı mevcuttur. Çünkü erteleme kavramıyla cezanın infazı ertelendiği için bu bir ceza olarak kabul edilemez, öbür yandan da bir çeşit af niteliği taşımaktadır. Çünkü böylelikle fail cezalandırılmaktan kurtulmuş olmaktadır. Bu nedenle erteleme kurumunun her iki hali de içinde barındıran karma bir yapısının olduğu söylenebilir.

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: Yılmaz, s. 1-2.

⁸ Ayrıntılı Bilgi için bkz: Yılmaz, s.8.

⁹ Yılmaz, s.7.

¹⁰ Erem Faruk, TCK Şerhi, Genel Hükümler, c.1, sf. 754 vd.

¹¹ Önder, Tecil, s. 66.

Erteleme kurumu kendi içerisinde çeşitlere ayrılır. Bunlar: Kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, hapis cezasının ertelenmesi ve cezaların infazının ertelenmesidir.

II. HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI

“Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kovuşturması yapılan sanığa verilecek hükmün belli şartlarda geri bırakılması, açıklanmamasıdır¹²”. CMK’nın 231 nci maddesinin 5 nci fıkrasında da; *“kurulan hükmün sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eder”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması sanığın yargılaması yapıldıktan sonra sanığın suçluluğunun tespit edilmesi halinde, sanığa verilecek hükmün belli şartların varlığı halinde ertelenmesidir. Burada sanığa verilecek olan hüküm belli bir süre için ve birtakım şartların yerine getirilmesi şartıyla ertelenmekte, sanık eğer deneme süresini iyi halli olarak geçirirse ve kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirirse sanığa ceza verilmekten vazgeçilecektir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile belli bir ağırlığa ulaşmayan mahkûmiyetlerde faile ikinci bir şans verilmektedir¹³. Böylelikle mağdurun suç nedeniyle uğradığı zararın giderilmesi ve failin cezalandırılmaksızın tarafların barışmasının sağlanması şeklinde toplumsal yarar elde edilmesi amaçlanmaktadır¹⁴.

Mahkeme, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermesi halinde sanık hakkında 5 yıl denetim süresi uygulayacaktır (CMK m. 231/8). Ancak sanık, deneme süresini iyi halli olarak geçirmezse, bir diğer şekilde ifade etmek gerekirse denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlerse ya da kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirmekten kaçınırsa, ertelenen hüküm derhal açıklanır ve infazına başlanır(CMK m.231/11). Ayrıca mahkeme, *“kendisine yüklenen*

¹² Şare, s.13

¹³ Gökçen, Ahmet/Balcı, Murat/Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2018, s.623.

¹⁴ Yenisey Feridun/Nuhoğlu, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 6. Baskı, Ankara 2018, s.772.

yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir” (CMK m. 231/11).

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için şu iki şartın gerçekleşmiş olması gerekir:

1) Sanığın işlediği suç uzlaşma hükümlerine tabi ise uzlaşma sağlanamamış olmalıdır,

2) Sanığın işlemiş olduğu suçun sabit olması ve sanığa mahkûmiyet hükmünün verilmiş olması gerekir.

Sanığa mahkûmiyet dışında başka bir hüküm verilirse, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında değerlendirilemez. Ayrıca bu şartların yanında Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 231’de¹⁵ düzenlenen şartların da bulunması gerekir. Sanık bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanabilmesi için sanığın işlediği suçtan dolayı yapılan yargılama neticesinde hükmolunan ceza iki yıl veya daha az olmalıdır. Kanun lafzından anlaşılacağı üzere sanığın işlediği suçun kasıtlı veya taksirli olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca kanun koyucu adli para cezaları bakımından da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanmasına karar vermiş ve bu konuda üst sınır düzenlenmemiştir. Bu kapsamda adli para cezasının miktarı ne olursa olsun sanık bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir¹⁶. Hapis cezalarından çevrilen adli para cezalarında ise hapis cezasının üst sınırı dikkate alınmaktadır. Madde metninde düzenlenen sanığın daha önceden kasıtlı bir suç

¹⁵ Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması Madde 231/6: Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir.

¹⁶ Şare, s.178.

tan mahkûm olmamış bulunması şartı, mahkûmiyetin ne kadar süre önce gerçekleştiği ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında¹⁷ mahkûmiyetin süresi bakımından sanığın adli sicil kaydından silinme şartlarının dikkate alınması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca kararın bizzat sanık tarafından yerine getirilmesi gerekmeyip, *“sanık adına onun bilgisi ve rızası dâhilinde üçüncü kişiler tarafından da tazmin, aynen iade veya eski hale getirme suretiyle de giderilmesi olanaklıdır*¹⁸”.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kural olarak bütün suçlar için uygulanabilir¹⁹. Ancak CMK m. 231/14’de yer alan hükme göre Anayasa’nın 174. Maddesindeki “İnkılap Kanunları” hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanmaz. Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun sanığa uygulanabilmesi için sanığın bunu kabul etmesi gerekir. Aksi halde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu kabul etmeyen sanık hakkında uygulanmayacaktır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde, sanığın mahkûm edildiği hapis cezası ertelenmesi ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilmesi mümkün değildir. Hükmün

¹⁷ Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 25.06.2008 tarih, 2008/11405 Esas ve 2008/9269 Karar sayılı ilamında; “Mercii ... 1. Asliye Ceza Mahkemesince, sanığın silinme koşulları olmuştusa bile daha önceden işlemiş olduğu kasıtlı suçtan dolayı mahkumiyet kararı bulunduğu gerekçesiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararın kaldırılmasına karar verilmiş ise de, suç tarihinden sonra 08.02.2008 tarihli ve 26781 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un [562](#).maddesi ile değişik 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231.maddesi 6.fıkrasının alt bentlerinde sayılan hallerin birlikte bulunması halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceği, anılan fıkranın (a) bendinde yer alan “Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkum olmamış bulunması,” şartının kişinin sabıka kaydında bulunan adli sicil bilgilerinin silinme koşullarının oluşmadığı durumlarda geçerli olacağı aksi halde silinme koşulları gerçekleşmiş olsa dahi bir kez bile kasıtlı bir suçtan mahkum edilmiş olan kişilerin hiçbir zaman hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan yararlanamayacağı ve bu durumun evvelce işlemiş olduğu suçtan dolayı pişmanlık duyan kişilerin aleyhine olacağı nazara alınmadan, itirazın reddi yerme yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet bulunmadığından bahisle” bozma yoluna gitmiştir. Kazancı.com.

¹⁸ Şare, s.181.

¹⁹ Şahin Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt 1, Ankara 2016, s.655

açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde sanık hakkında 5 yıl denetim süresi uygulanır²⁰. Bu süre içerisinde sanık kasıtlı bir suç işlerse, tekrardan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kuru-mundan faydalanamaz²¹.

Mahkeme tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanık hakkında 1 yılı aşmayacak şekilde denetimli serbestlik olarak CMK'nın 231/8 inci²² fıkrasında düzenlenen tedbirlerin uygulanmasına karar verilebilir.

Denetim süresi içerisinde dava zamanaşımı durmaktadır. Sanık bu sürede belirtilen şartları yerine getirmezse veya kasten yeni bir suç işlerse, açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanır²³. Bu durumda mahkeme sanığın durumunu göz önünde bulundurarak daha önceden vermiş olduğu hapis cezasında indirimine gidebileceği gibi, seçenek yaptırımlara da çevirebilir. Sanık denetim süresini iyi halli olarak geçirirse ve kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirirse, bu sürenin sonunda açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılır ve davanın düşmesi kararı verilir.

²⁰ Çocuklar bakımından bu süre 3 yıldır.

²¹ Bu husus 18.06.2014 tarihli 6545 sayılı Kanununun 72 inci maddesiyle hukukumuzda dâhil edilmiştir. Bu tarihten önce sanık hakkında sayı sınırlaması olmaksızın hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararı verilebilmekteydi. Söz konusu değişiklik ile bu durum kaldırılarak sanık hakkında bir defa hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar verilebileceği düzenlenmiştir.

²² Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması Madde 231/8: Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir.

²³ Şahin, s.656

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı bir ara karar niteliğinde olduğu için bu karara karşı itiraz edilebilir(CMK m. 231/12). İtiraz, ilgililerin kararı öğrenmesinden itibaren 7 gün içinde kararı veren mahkemeye yapılır. İtiraz bir dilekçe ile yazılı olarak yapılabileceği gibi, tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak da yapılabilir. Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı ve itiraz nedenlerini uygun görürse kararını düzeltir. Uygun görmezse, 3 gün içinde itirazı incelemeye yetkili mercie gönderir(CMK m.268/1-2). Mercii itiraz üzerine vereceği karar kesindir(CMK m. 271/4).

“Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, kendisine has bir sisteme kaydedilir ve sadece bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından belirtilen amaç için kullanılabilir”(CMK m. 231/13).

CMK m. 325'e²⁴ göre hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, bütün yargılama giderlerini ödemekle yükümlüdür.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması konusunda karar vermek mahkemenin takdirindedir. Ancak mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermediği hallerde bunun gerekçesini belirtmek zorundadır²⁵.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının hukuki niteliği hakkında doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Doktrinde bir görü-

²⁴ Sanığın yükümlülüğü Madde 325 – (1) Cezaya veya güvenlik tedbirine mahkûm edilmesi hâlinde, bütün yargılama giderleri sanığa yüklenir.

(2) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesi hallerinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Yargılamanın değişik evrelerinde yapılan araştırma veya işlemler nedeniyle giderler meydana gelmiş olup da, sonuç sanık lehine ortaya çıkmış ise, bu giderlerin sanığa yüklenmesinin hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında mahkeme, bunların kısmen veya tamamen Devlet Hazinesine yüklenmesine karar verir.

(4) Hüküm kesinleşmeden sanık ölürse, mirasçılar giderleri ödemekle yükümlü tutulmazlar.

²⁵ 1982 Anayasasının 141 nci maddesinde mahkeme kararlarının gerekçeli olacağı vurgulanmaktadır. Hükmün açıklanmasının ertelenmesi kurumu sanık lehine sonuç doğuracağından mahkemenin sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına neden karar vermediğini belirtmesi gerekir. Aksi halde söz konusu husus keyfiyete yol açabilir.

şe göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı durma kararı niteliğindedir, mahkeme durma kararı verdiği hallerde dosyadan elini çekmemektedir, hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararı da bir bakımdan buna benzemektedir²⁶. Doktrinde bir başka görüşe göre hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararı, koşullu bir düşme nedeni oluşturduğu savunulmaktadır²⁷. Yargıtay ise bir kararında “*hagb kararının muhteviyatında iki farklı karar barındırdığını, bunlardan ilkinin teknik anlamda hüküm sayılan, ancak açıklanmasının geri bırakılması sebebi ile hukuken varlık kazanamayıp hüküm ifade etmeyen bir mahkumiyet hükmü; ikinci kararın ise bu ön hükmün üzerine inşa edilen ve önceki hükmün varlık kazanmasını engelleyen hagb kararı*” olduğuna hükmetmektedir²⁸

III. HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ

Hapis cezasının ertelenmesi, “*hâkim tarafından sanık hakkında hükmedilen cezanın açıklanmasından sonra bu cezanın infazının denetim süresinin iyi hal ile geçilmesi koşuluyla ertelenmesi*”²⁹ olarak ifade edilmektedir. “*Hapis cezasının ertelenmesi için kişinin işlediği suçtan dolayı 2 yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilmesi gerekir. 18 yaşını doldurmamış ve 65 yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından bu süre 3 yıldır*” (TCK m. 51/1).

Hapis cezalarının ertelenmesi kurumu sadece hapis cezaları bakımından söz konusudur. Bu nedenle adli para cezaları bakımından erteleme kurumu uygulanmayacaktır. Aynı şekilde hapis cezalarından çevrilen adli para cezaları bakımından da erteleme verilemeyecektir. Adli para cezalarının yanı sıra güvenlik tedbirleri³⁰ de erteleme kapsamında

²⁶ Centel Nur/Zafer Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 2019, s. 840

²⁷ bkz. Özbudak, Coşkun, “(Kanunla da Olsa) HAGB Kararına Mahkumiyetin Hukuki Sonuçları Bağlanabilir mi?”, Ankara Barosu Dergisi, 2016/3, s. 530; Epözdemir, Rezan, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, 1. Baskı, 2016, s. 223.

²⁸ İlgili karar için bkz. YCGK’nin, 15/04/2014 T., 2012/1452 E. ve 2014/195 K.; Yarg. 6.CD’nin 04/12/2013 T., 2010/16194 E. ve 2013/24441 K. Uyap.gov.tr. Erişim Tarihi: 14.07.2021.

²⁹ Güler, Mustafa Sinan, Kovuşturmaya Alternatif Bir Yöntem Olarak Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020, s. 14.

³⁰ Güvenlik tedbirleri, fiil ve failden kaynaklanması muhtemel tehlikeliliği önlemek ve faili eğitmek, koruma altına almak veya tedavi etmek amacını güden müdahalelerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz: (Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ankara 2017, s.605.)

değildir.

Hükümlü hakkında erteleme kararı verilebilmesi için; daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmiş olmalı ve suçu işlemesi nedeniyle gösterdiği pişmanlıkla mahkemede hükümlünün tekrardan suç işlemeyeceği yönünde kanaatin oluşması gerekir(TCK m. 51/1-a,b). Bu kapsamda kişinin daha önceden taksirli bir suç nedeniyle mahkûmiyetinin bulunması ya da hakkında adli para cezasına hükmedilen haller ertelemenin uygulanmasına engel oluşturmayacaktır.

Hükümlü hakkında erteleme kararı verilebilmesi için hükümlünün talep etmesi şartı aranmamaktadır³¹. TCK m. 51 hükmünde “*ertelebilir*” ifadesinden anlaşılacağı üzere, hâkim şartların varlığı halinde hükümlü hakkında ertelemeye karar verebilir. Bu konuda hâkime takdir hakkı tanınmıştır. Ancak hâkim ertelemeye karar verirse ya da vermezse, neden karar verdiğini ya da vermediğinin gerekçesini belirtmesi gerekir³².

Hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında mahkeme tarafından 1 yıldan az 3 yıldan fazla olmamak üzere bir denetim süresi belirlenecektir(TCK m. 51/3). Bu denetim süresi içerisinde mahkeme hükümlü hakkında uygulanması için denetimli serbestlik tedbirlerine hükmedecektir³³. Hükümlü hakkında uygulanacak denetimli serbestlik tedbirleri TCK'nın 51 nci maddesinin 4 ncü fıkrasında düzenlenmektedir³⁴. Denetimli serbestlik tedbirlerinin yanı sıra mahkeme, hükümlüye rehberlik

³¹ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.690.

³² Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.690.

³³ Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara 2017, s.761.

³⁴ Hapis cezasının ertelenmesi Madde 51/4: Denetim süresi içinde; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine, mahkemece karar verilebilir.

etmesi için bir uzman kişi görevlendirir. Uzman kişi, hükümlünün kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve hükümlünün iyi bir hayat sürmesi konusunda ona yol gösterir. (TCK m. 51/5).

Hükümlü denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlese ya da kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirmezse ertelenen cezanın kısmen veya tamamen cezaevinde çektirilmesine karar verilir(TCK m. 51/7). Hükümlünün denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlemesi ya da yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde onun tekrardan suç işleyeceği izlenimi oluşacaktır. Böyle bir durumda erteleme kurumu ile ulaşılmak istenen amaca ulaşamayacaktır. Bunun neticesinde de hükümlünün cezasının cezaevinde çektirilmesine karar verilecektir. Hükümlü denetim süresi içerisinde yükümlülüklerini yerine getirir ve iyi halli olarak geçirirse, cezası infaz edilmiş sayılacaktır(TCK m. 51/8). Bunun sonucu olarak ertelenmiş mahkûmiyet adli sicil kaydında yer alacağından fail, yeni bir suç işlediğinde erteleme kurumundan faydalanamayacak ve hakkında tekerrür hükümleri uygulanacaktır³⁵.

IV. CEZANIN İNFAZININ ERTELENMESİ

Hapis cezasının ertelenmesi ile hapis cezasının infazının ertelenmesi kavramları birbirinden farklıdır. Hapis cezasının ertelenmesi yukarıda açıklandığı üzere, hükmü veren mahkeme tarafından verilir ve hükümlü infaz kurumuna girmeden cezasının dışarıda çekmektedir. Hapis cezasının infazının ertelenmesinde ise hükümlü cezaevine girmektedir. Ancak hükümlünün cezasının infazı belirli şartların varlığı halinde belirli bir sürenin sonuna kadar ertelenmektedir. Ayrıca hapis cezasının infazının ertelenmesine bazı hallerde Cumhuriyet savcısı karar vermektedir³⁶.

İnfaz hukukunda kural olarak cezalar derhal infaz edilir³⁷. Ancak bazı istisnai hallerde mahkûmun cezasının infazının ertelenmesi mümkündür. Bu istisnai haller İnfaz Kanunu m. 16, 17 ve 17/A'da düzenlenmektedir.

³⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.683.

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: Özgenç, İzzet/Şahin, Cumhur, İnfaz Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2019, s.66.

³⁷ Özgenç, s.811.

İnfaz Kanunu m. 16 kapsamında; akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı ertelenir ve hükümlü iyileşene kadar koruma ve tedavi altına alınır. Diğer hastalık hallerinde ise mahkûmun hastalığının tedavisine infaz kurumunda devam edilmesi halinde, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ettiği hallerde mahkûm iyileşinceye kadar; gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren 1 yıl 6 ay geçmemiş kadınlar hakkında 1 yıl 6 aylık süre geçene kadar ya da çocuk ölmüş veya bir başkasına verilmiş olması halinde 2 ay geçene kadar ve *“maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazının iyileşinceye kadar erteleneceği düzenlenmektedir”* (İnfaz Kanunu m. 16).

İnfaz Kanunu m. 17 kapsamında; kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir. 16. maddeden farklı olarak burada ertelemeye karar verilebilmesi için hükümlünün talebi gerekmektedir. Bir diğer şart ise hükümlünün çağrı üzerine gelmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yakalama suretiyle ele geçirilen hükümlü bu madde kapsamında erteleme hükmünden faydalanamayacaktır³⁸. Ayrıca bu madde gereğince erteleme kararı verilebilmesi için herhangi bir sebep sınırlaması bulunmamaktadır³⁹. Ertelene, 1 yılı aşmayacak şekilde ve en fazla iki kez uygulanabilir(İ.K. m. 17/2). Ertelene süresi içerisinde hükümlünün kasıtlı bir suç işlemesi halinde, ertelene kararı kaldırılarak cezası derhal infaz olunur(İ.K. m. 17/3). Ayrıca; terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar, mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler, disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar, hakkında ertelene hükümleri uygulanmayacaktır(İ.K. m. 17/6).

İnfaz Kanunu m. 17/A kapsamında *“birlikte işlenmiş olup da CMK'nın 280 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve 306 ncı maddesinin uygulanma olanağının bulunduğu hâllerde, hükmü veren ilk derece mahkemesinden*

³⁸ Özgenç/Şahin, s.67.

³⁹ Özgenç, s.813.

infazın ertelenmesine ilişkin karar verilmesi istenebilir. Karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ve hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmesi istenebilir. Karar, duruşma açılmaksızın verilir ve bu karara karşı itiraz yoluna gidilebilir” (İnfaz Kanunu m.17/A). Söz konusu erteleme hali 17.10.2019 tarihli 7188 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle hukukumuzda dâhil edilmiştir⁴⁰. Söz konusu değişiklik ile hükmün sanık lehine istinafa ya da temyize gitmesi halinde bu husustan diğer sanıkların da yararlanabilmesinin mevcut olduğu hallerde mahkemeden infazın ertelenmesi talep edilebilecektir.

V. KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ

A. Kamu Davası

Cumhuriyet savcısı, suç haberini öğrenmesi üzerine kamu davasını açmaya gerek olup olmadığına karar vermek üzere işin gerçeğini araştırmaya başlayacaktır(CMK m.160/1). Suç haberini ise resen, ihbar, şikâyet, tutanakla, yabancı devlet makamlarının talebiyle ve şikâyetiyle öğrenir⁴¹. Suç haberini öğrenen Cumhuriyet savcısı, olayı araştırmaya, olayla ilgili somut deliller toplamaya başlayacaktır. Ayrıca bunları yaparken sadece şüphelinin aleyhine olan delilleri değil, lehine olan delilleri de toplamakla yükümlüdür. Cumhuriyet savcısı, delil toplamayı emrindeki adli kolluk marifetiyle yerine getirir⁴² (CMK m. 160/2).

Ceza muhakemesinde asıl amaç, suç işlenip işlenmediğinin araştırılması ve bunun neticesinde suçluların cezalandırılması bakımından kamuya ait menfaatin korunmasıdır. Bu amaçla ceza hukukunda kural olarak kamu davasının açılması bakımından mecburilik ilkesi uygulanmaktadır⁴³. Mecburilik ilkesi gereğince Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda elde ettiği delillerden yeterli şüphenin varlığına ulaştığında kamu davası açmakla yükümlüdür. Kamu davası, sanığın yargı makamlarınca kovuşturulmasını sağlamak üzere Cumhuriyet savcısının

⁴⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191024-22.pdf> Erişim Tarihi: 09.01.2021.

⁴¹ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.185.

⁴² Adli kolluk makamları; polis, jandarma, sahil güvenlik memurları ve gümrük muhafaza memurlarıdır.

⁴³ Yenisey/Nuhoğlu, s.667.

kamu adına açtığı davadır⁴⁴. Ceza yargılamasında hukuk yargılamasından farklı olarak dava açma hakkı taraflara değil, Cumhuriyet savcısına tanınmıştır. 5271 sayılı CMK ile şahsi dava kaldırılmış, m.170/1'e⁴⁵ göre kamu davasını açma görevi Cumhuriyet savcısına bırakılmıştır. Bu durumda kişiler suçtan zarar gördükleri ya da mağduriyete uğradıkları zaman Cumhuriyet Başsavcılıklarına veya kolluk kuvvetlerine müracaat edecekler, bu müracaat neticesinde ve başlangıç şüphesinin varlığı halinde soruşturma başlatılacak ve şartların varlığı halinde ceza davası Cumhuriyet savcısı tarafından açılacaktır.

Cumhuriyet savcısı elde ettiği deliller neticesinde suçun işlendiği hususunda yeterli şüpheye ulaştığında, yetkili ve görevli mahkemeye hitaben bir iddianame hazırlar⁴⁶. Cumhuriyet savcısı, iddianame düzenleyebilmek için suçun işlendiği izlenimi veren şüphenin yeterli şüphe derecesine varmış olması gerekir. Eldeki delillerle şüpheli/sanığın mahkûmiyet hükmü almasının beraat etme ihtimalinden yüksek olduğu durumlarda yeterli şüphenin varlığından söz edilebilir⁴⁷. Soruşturma konusu olayda yeterli şüphenin mevcudiyetini belirleme yetkisi ise Cumhuriyet savcısına aittir⁴⁸.

Cumhuriyet savcısının iddianame düzenleyebilmesi için yeterli şüphenin yanı sıra fiil ve fail belli olmalı, muhakeme şartlarında⁴⁹ da eksiklik bulunmamalıdır. Bu şartların varlığı halinde Cumhuriyet savcısı, görevli ve yetkili mahkemeye hitaben bir iddianame düzenleyecektir.

CMK m.170/2'de Cumhuriyet savcısının "soruşturma evresi sonunda elde ettiği delillerden yeterli şüpheye ulaştığında iddianame düzenler" ibaresinden suçun işlendiği hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde Cumhuriyet savcısının iddianame düzenleme zorunluluğu bu-

⁴⁴ <http://www.eokulegitim.com/kamu-davasi-ne-demek/> Erişim Tarihi: 20.10.2020.

⁴⁵ Kamu davasını açma görevi, Cumhuriyet savcısı tarafından yerine getirilir.

⁴⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.482.

⁴⁷ Centel/Zafer, s.538.

⁴⁸ Bakınız konu hakkında Yargıtay 4. Ceza Dairesi 14.10.2019 tarih, 2009/22283 Esas ve 2009/16336 Karar sayılı ilamu. Kazancı.com(Erişim Tarihi:30.11.2020.)

⁴⁹ Muhakeme şartları, "soruşturmanın veya kovuşturmanın başlatılması veya belirli muhakeme işlemlerinin yapılması belli koşulların gerçekleşmesine veya engellerin bulunmamasına bağlı tutulan" şartlar olarak ifade edilebilir.

lunduğu anlaşılmaktadır⁵⁰. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı, yeterli şüphenin varlığı halinde iddianame düzenlemekle yükümlüdür. Buna kamu davasının mecburiliği ilkesi adı verilmektedir⁵¹

Ceza muhakemesi hukukunda asıl kural kamu davasının açılması ise de kanun koyucu bazı durumlarda kamu davasının açılması konusunda Cumhuriyet savcısının takdir yetkisi bulunduğunu düzenlemektedir. Söz konusu takdir yetkisi mecburilik ilkesinin istisnalarını oluşturmaktadır. Cumhuriyet savcısının, cezanın ortadan kaldırılmasını gerektiren şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların varlığı ve şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı halinde kamu davası açma konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır (CMK m. 171/1). Buna da maslahata uygunluk ilkesi denir.

Cezayı kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hallerine: TCK m. 93(organ ve doku ticareti suçu), TCK m. 184/2(imar kirliliğine neden olma suçu), TCK m. 221(rüşvet suçu); şahsi cezasızlık hallerine ise TCK 22/6, 167/1, 273/1 maddeleri örnek olarak verilebilir.

Kanun koyucu yukarıda açıklanan hallerin dışında bazı haller bakımından da Cumhuriyet savcısına kamu davası açma konusunda takdir hakkı tanımaktadır. Bu hususa örnek olarak CMK'nın 171/2 inci fıkrasında düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu örnek olarak verilebilir.

B. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

1. Kanuni süreç

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu ilk olarak, 06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı kanun ile yapılan değişiklikle 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile hukukumuzda dâhil edilmiştir. Ceza Muhakemesi Usul Kanunumuzda⁵² bu yönde bir hüküm bulunmamaktaydı. Aksine suç haberini alan Cumhuriyet savcısının derhal hazırlık işlemele-

⁵⁰ Yenisey/Nuhoğlu, s.667.

⁵¹ Soyaslan, Doğan, Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, Ankara 2016, s.372.

⁵² 1412 sayılı CMUK

rine başlaması gerekmektedir⁵³. Bu nedenle de Cumhuriyet savcısı fiilin fail tarafından işlendiği yolunda şüphe oluştuğunda dava açmak zorundaydı.

Daha sonra 1999 yılında 1412 sayılı CMUK'un bazı maddelerinde değişiklik yoluna gidilmiş ve kamu davasının açılması kurumu ilk olarak burada düzenlenmiştir. Kanun tasarısının 164 üncü maddesinde⁵⁴ kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu düzenlenmiştir.

Kanun tasarısına göre, kamu davasının açılmasının ertelenmesi için maddedeki şartların bulunmasının yanı sıra aynı zamanda asliye ceza hâkiminin de onayı gerekmektedir. Bu durum ise Cumhuriyet savcısına tam bir takdir hakkı sağlamıyordu⁵⁵. Ayrıca bu düzenlemede kamu davasının açılmasının ertelenmesi için faile mükellefiyetler yüklenmekte, yani erteleme birtakım koşullara bağlanmaktaydı.

Bahsedilen tasarıdaki madde kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunu tam karşılayamamış, daha sonra 03.07.2005 tarihli ve 5395 sayılı ÇKK ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi hukukumu-

⁵³ Bir suçta muttali olan C. M. U. sinin vazifesi Madde 153/1: Cumhuriyet Savcısı ihbar veya herhangi bir suretle bir suçun işlendiği zehabını verecek bir hale muttali olur olmaz hukuku amme davasını açmağa mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin hakikatini araştırmağa mecburdur.

⁵⁴ Madde 164: (1) Fiil için Kanunda öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı üç aydan fazla ve iki yıla kadar (iki yıl dâhil) ise, şüpheli hakkında açılacak kamu davası, aşağıdaki koşulların birlikte bulunması hâlinde:

- a- Şüpheli daha önce hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olmamışsa,
- b- Yapılan araştırma, kamu davasının açılmasının ertelenmesi hâlinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini meydana getiriyorsa,
- c- Kamu davasının açılmasının ertelenmesi, şüpheli ve toplum açısından kamu davasının açılmasından daha yararlı ise,
- d- Şüpheli, suçtan meydana gelen ve Cumhuriyet savcısının saptayacağı zararı ödemişse.

(2) Cumhuriyet savcısı tarafından deliller toplandıktan sonra, kabahatlerde bir yıl, cürümlerde beş yıl süreyle ertelenebilir. Erteleme süresi içinde islenen başka bir suçtan mahkûmiyet hâlinde kamu davası açılır. Belirlenen sürede suç işlenmezse Cumhuriyet savcısı kovuşturmayaya yer olmadığına karar verir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(3) Yukarıdaki erteleme kararının uygulanması asliye ceza hâkiminin onamasına bağlıdır. Asliye ceza hâkimi bu konudaki kararını beş gün içinde verir."

⁵⁵ Yılmaz, s.48

za dâhil edilmiştir⁵⁶. Çocuklar bakımından erteleme hükmünün söz konusu olabilmesi için de yukarıdaki şartların yanı sıra çocuğun 18 yaşını doldurmamış olması ve çocuk hâkiminin de kararı gerekiyordu. 5560 sayılı kanun ile yapılan değişiklikle 5395 sayılı ÇKK m. 19'da değişikliğe gidilmiş, çocuklar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi açısından CMK'daki hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Yeni değişiklik ile Cumhuriyet savcısının çocuklar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için çocuk hâkiminin kararına gerek kalmamıştır. Sadece CMK'daki hükümlerden farklı olarak çocuklar bakımından erteleme süresi 3 yıldır.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun ceza hukukuna mı ait olduğu yoksa ceza muhakemesi hukukuna mı ait olduğu hususu öğretide tartışılmalıdır. Kurumun hangi müessese içerisinde yer aldığı şüpheli hakkında uygulanacak kanun hükümlerinin belirlenmesinde ve kanunun lehe hükümlerinin geçmişe yönelik uygulanıp uygulanmayacağı bakımından önemlidir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunu ceza hukukuna dâhil ettiğimizde sonradan yürürlüğe giren CMK hükümleri aleyhe olduğunda şüpheli hakkında uygulanmayacak, ceza muhakemesi hukukuna dâhil ettiğimizde ise yürürlüğe giren CMK hükümleri lehe veya aleyhe olduğuna bakılmaksızın şüpheli hakkında uygulanacaktır⁵⁷. Öğretide bir görüşe göre⁵⁸ kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun karma nitelikte olduğunu, kurum her ne kadar CMK'da düzenlenmiş olsa bile kanun koyucunun bazı hallerde bu tarz kurumlardan beklenen faydanın sağlanabilmesi için lehe hükümlerin geçmişi uygulanması konusunda kanun koyucunun istisna tanınması gerektiği ifade edilmiştir. Nitekim Yargıtay da bir kararında⁵⁹ kanun metninin değişmesi halinde sanığın lehine olan hükümlerin geçmişe etki olarak uygulanabileceğine hükmetmiştir.

Kanımca söz konusu kurumların getirilme amaçlarından birini faili topluma kazandırarak iyi bir birey olmasını sağlamak oluşturmakta-

⁵⁶ Yılmaz, s.49

⁵⁷ Akbulut, Berrin, "Ceza Mevzuatında Çocuk ve Çocukların Yakalanması, Gözaltına Alınması", MÜHFHAD, 2013 Cilt 19, Sayı 2, s.565.

⁵⁸ Akbulut, s.565-566.

⁵⁹ Y.11.CD. 2006/3995 E. 2008/6351 K. Akbulut, s.565.

dır. Ceza muhakemesi hukukunda kanunların derhal uygulanması ilkesi geçerli olması nedeniyle yürürlüğe giren kanunların failin lehine ya da aleyhine olup olmadığı bakılmaksızın derhal uygulanması halinde, kurumun amaçlarıyla çelişki oluşacaktır. Bahsi geçen kurum her ne kadar Ceza muhakemesi kanununda düzenlenmiş olsa da söz konusu hallerde failin lehine uygulama yapılması gerektiğinden bu kapsamda ceza muhakemesi kanunlarının derhal uygulanması ilkesine istisna tanınması gerekmektedir.

2. Kurumun Amacı

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu ile şüphelinin devlete yük olmadan uslanmasını, işine devam edip ailesine ve topluma katkı sağlamasını sağlar, basit bir suç nedeniyle failin toplumdan dışlanmasının önüne geçer, şüpheliyi iyi hale teşvik etmek amaçlanmaktadır. Şüpheli hakkında dava açmak yerine onu denetim süresine tabi tutarak ıslah edilmesini amaçlayarak, şüpheli hakkında yapılan yargılama neticesinde oluşan masrafları ve mahkemelerin iş yükünü azaltmak amaçlanmaktadır⁶⁰.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu ile amaçlanan bir başka husus onarıcı adalet kapsamında mağdurun suç nedeniyle uğradığı zararın fail tarafından giderilerek toplumsal barışın sağlanmasıdır⁶¹. Bu kapsamda suç nedeniyle uğranılan zararın fail tarafından giderilmesiyle hem mağdurun zararı giderilmiş olacak hem de işlenen suç bir açıdan cezasız kalmamış olacaktır.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu ile amaçlanan bir başka husus şüphelinin toplum önünde lekelenmesinin önüne geçilerek onun topluma yeniden kazandırılması amaçlanmaktadır. Nitekim Yargıtay bir kararında⁶² cezalar ile suçluya ıstırap vermek değil, suçlu-

⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: Yılmaz, s.15-16.

⁶¹ Güler, s.18.

⁶² Yargıtay CGK. 2006/4 E. ve 2007/52 K. Sayılı kararı: "647 sayılı Yasanın 4. maddesinde, suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre verilen hapis cezasının para cezasına yada maddede sayılan diğer fer'i ceza veya tedbirlerden birine çevrilebileceği belirtilmiştir. Yerleşmiş yargısal kararlarda da vurgulandığı üzere, özgürlüğü bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilmesi, cezanın sanığın kişiliğine uydurulmasını öngören yargısal kişiselleştirme kurumudur. Mahkemece, özgürlüğü bağlayıcı cezanın para cezasına veya öngörülen diğer fer'i

nun ıslah edilip topluma yeniden kazandırılmasının amaçlandığını vurgulanmaktadır.

3. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesinin Şartları

a. Üst Sınırı 3 Yıl veya Daha Az Süreli Hapis Cezasını

Gerektiren Bir Suçun ve Yeterli Şüphenin Varlığı

5271 sayılı CMK m.171/2'ye göre *“kamu davasının açılmasının ertelenmesi için; uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, Cumhuriyet savcısı, üst sınırı üç yıl⁶³ veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süre ile ertelenmesine karar verebilir”*. Madde metninde şüpheli hakkında Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için şüphelinin işlediği suçun üst sınırının üç yılı aşmaması, suçun uzlaşmaya ya da ön ödemeye tabi suçlardan olmaması ve yeterli şüphenin varlığı gerekmektedir.

Cumhuriyet savcısı, soruşturma konusu suçun uzlaştırma ve önödeme kapsamında olmayan suçlardan olmaması halinde *“üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren suçlar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesine”* karar verebilecektir. İşlenen suçun uzlaşma ya da önödeme usulüne tabi suçlardan olması halinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemeyecektir. Uzlaşma ve ön ödeme kurumlarının uygulanması halinde şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verileceğinden söz konusu kurumlar Kamu davasının açılmasının ertelenmesine göre şüphelinin daha lehine

---

cezalar ile tedbirlerden birine çevrilmesine ya da çevrilmesine yer olmadığına karar verilirken gösterilen gerekçenin, sanığın kişiliği ile ilgili bilgi ve belgelerin isabetle değerlendirildiğini gösterir biçimde yasal ve yeterli olması gerekir.

Aynı Yasanın 6. maddesinde ise erteleme kurumu düzenlenmiş olup, buna göre sanığın olay öncesi ve sonrasındaki davranışları göz önünde bulundurularak, gelecekteki yaşamı sezilmeli, suç işleme hususundaki eğilimi değerlendirilmelidir”. Kazancı.com.

⁶³ 7188 sayılı kanun ile getirilen değişiklikle soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar şartı madde metninden çıkarılmış ve cezanın üst sınırı 3 yıl olarak değiştirilmiştir. Değişiklikten önce Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilmesi için, suçun soruşturma ve kovuşturmasının şikâyete bağlı olması ve üst sınırın iki yıl olması gerekiyordu.

olduğu için bu usullerin uygulanması daha doğru olacaktır⁶⁴.

Çocuklar bakımından da kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için CMK'daki şartların varlığı gerekmektedir. Bu kapsamda CMK'nın 172 nci maddesindeki şartların varlığı halinde çocuklar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilir. Yetişkinler bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi süresi 5 yıl olarak düzenlenmekteyken, çocuklar bakımından bu süre 3 yıldır(ÇKK m. 19/1).

7188 sayılı kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 15 yaşını doldurmamış çocuklar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilmek için işlediği suçun cezasının üst sınırının 5 yıl olması gerekmektedir(ÇKK m.19/2). Kanun koyucu bahsi geçen hüküm neticesinde çocuklar bakımından ertelemenin şartlarında ayrıma gitmiş, 15 yaşını doldurmamış çocukların topluma kazandırılmasının daha doğru olacağından hareketle onlar bakımından suçun cezasının üst sınırını daha yüksek olarak düzenlemiştir.

Cumhuriyet savcısı yeterli şüphenin varlığı halinde iddianame düzenleyebilecektir. Yeterli şüphenin olmadığı durumlarda iddianame düzenlenemeyecek ve şüpheli hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilecektir(CMK m. 172/1). Yeterli şüphe olmadan Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermesi halinde söz konusu düzenleme amacına uygun olmayacak, bu durum hukuk düzeniyle bağdaşmayacaktır⁶⁵. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi neticesinde elde ettiği delillerden yeterli şüphenin varlığı halinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilecektir. Bu konuda Cumhuriyet Savcısına takdir yetkisi tanınmıştır. Bunun sonucu olarak Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermek yerine iddianame düzenlediği hallerde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermemesi iddianamenin iadesine konu teşkil etmeyecektir⁶⁶.

⁶⁴ Güler, s.76.

⁶⁵ Ertem, Burcu, Kamu Davasının Açılması ve İddianamenin İadesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s.174.

⁶⁶ Ertem, s.173.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesi için şüphelinin kabulü gerekmemektedir⁶⁷. Bu durumun şüphelinin aleyhine olduğu söylenebilir. Çünkü hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilen şüpheli, söz konusu kararı yargı mercilerine taşıyamayacağından şüpheli hakkında suçluymuş gibi bir izlenim oluşturacaktır.

b. Şüphelinin Daha Önceden Kasıtlı Bir Suçtan Hapis Cezası ile Mahkûm Olmaması

CMK'nın 172/3-a'da kamu davasının açılmasının ertelenmesi usulünün uygulanabilmesi için şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmaması gerektiği düzenlenmektedir. Daha önceden kasıtlı bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilmişse şüpheli, hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilemeyecektir. Söz konusu mahkûmiyetin ertelemeye engel teşkil etmesi için kesinleşmiş olması gerekir⁶⁸. Bunun yanı sıra şüphelinin daha önceden kasıtlı bir suçtan dolayı adli para cezasına mahkûm edilmesi ya da taksirli bir suçtan dolayı mahkûmiyet alması erteleme kurumunun uygulanmasına engel değildir⁶⁹. Madde metninde sadece hapis cezalarının ertelemeye engel teşkil ettiği düzenlendiğinden, kanımca şüpheli hakkında önceden verilen güvenlik tedbirlerinin erteleme kararına engel teşkil etmeyeceği kanaatindeyiz.

Şüpheli hakkında bir başka kasıtlı suç nedeniyle soruşturma yapılması kamu davasının açılmasının ertelenmesine engel teşkil etmeyecektir⁷⁰. Kanun koyucu ertelemeye engel olarak sadece daha önceden şüphelinin kasıtlı bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilmesini aramaktadır⁷¹.

⁶⁷ Yılmaz, s.49.

⁶⁸ Şahin, s. 108.

⁶⁹ Soyaslan, s.373.

⁷⁰ Centel/Zafer, s.579.

⁷¹ Saygın, Cemre, Ceza Muhakemesi Hukuku'nda İddianame, İddianamenin Unsurları ve İddianamenin İadesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s. 28; Şirin, Alpaslan, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunda İddianamenin İadesi Kurumu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016, s. 35; Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.500; Ertem, s. 174; Yenisey/Nuhoğlu, s. 669; Ünver, Yener/Hakeri, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2018. s. 505; Soyaslan, s. 373; Centel/Zafer, s. 579.

c. Şüphelinin Suç İşlemekten Çekineceği Kanaati Vermesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için gerekli bir diğer şart yapılan soruşturma neticesinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesi halinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatinin Cumhuriyet savcısında oluşması gerektir (CMK m. 171/3-b). Cumhuriyet savcısı söz konusu kanaate şüphelinin mesleğini, suçu işleme şartlarını, aile yapısını, sosyal çevresini ve kişiliğini göz önüne alarak ulaşacaktır⁷². Bu ölçütler kapsamında Cumhuriyet savcısı, şüphelinin kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesi halinde suç işlemekten çekinip çekinmeyeceği konusunu takdir edecektir⁷³.

Erteleme kararı verilebilmesi için burada önem arz eden husus şüphelinin suç işledikten sonra hal ve tavırlarıyla suç işlemekten çekineceği kanaatinin oluşmasıdır⁷⁴. Dolayısıyla şüpheli hakkında suç işleme-yeceği kanaati işlediği suçtan önce ya da suç esnasında değil, işlediği suçtan sonraki süreç bakımından oluşması gerekecektir.

Madde metnine bakıldığında şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmemesi halinde bunun gerekçelerine yer verileceği ile ilgili bir düzenleme yer almamaktadır. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermediği hallerde, bunun gerekçesini belirtme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

d. Ertelemenin Şüpheli ve Toplum Açısından Daha

Yararlı Olması

Söz konusu şart, CMK'nın 171/3-c bendinde düzenlenmektedir. Bu kapsamda kamu davasının açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davasının açılmasından daha yararlı olması halinde Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verebilecektir. Cumhuriyet savcısının burada da ertele-menin daha yararlı olduğunu belirleme konusunda takdir yetkisi bu-

⁷² Soyaslan, s.373.

⁷³ Yılmaz, s.54.

⁷⁴ Ertem, s.175.

lunmaktadır⁷⁵.

Şüpheli hakkında kamu davası açılması halinde şüphelinin ailesi, geçimi, gelişimi olumsuz etkilenecekse bu durumda toplumsal yararın var olduğu kabul edilmelidir⁷⁶. Bunun neticesinde Cumhuriyet savcısı, söz konusu unsurları göz önünde bulundurarak şüpheli hakkında erteleme kararı verilmesinin toplum açısından daha yararlı olduğuna kanaat getirdiğinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı vermesi gerektiği düşüncesindeyiz.

e. Suçun İşlenmesi Nedeniyle Meydana Gelen ve Cumhuriyet Savcısı Tarafından Tespit Edilen Zararın Giderilmesi

CMK'nın 171/3-d bendinde düzenlenen bu şarta göre şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilmesi için *“suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi”* şartının da sağlanması gerekir.

Şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilmesi için işlenen suç nedeniyle mağdur veya kamunun uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir.

7188 sayılı kanun ile yapılan değişiklik çerçevesinde bu şart *“uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın”* şeklinde değiştirilmiştir. Değişiklikten önce *“uğradığı zararın”* giderilmesi yeterli götürülmekteydi. Söz konusu değişiklikte meydana gelen zararın Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilmesi ve şüphelinin tespit edilen bu zararı gidermesi gerekmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı, işlenen suç nedeniyle mağdurun ya da kamunun uğradığı zararı tespit etmesi gerekecektir. Cumhuriyet savcısı, bahsi geçen zararı tespit ederken bilirkişiden yararlanabileceği kanaatindeyiz. Şüphelinin de kamu davasının açılmasının ertelenmesinden faydalanabilmesi için tespit edilen zararın giderilmesi gerekir. Söz konusu hükümlerle erteleme kurumu bir açıdan şüphelinin kabulüne bağlanmaktadır. Şüphelinin zararı tam olarak kar-

⁷⁵ Ertem, s.174.

⁷⁶ Yılmaz, s.56.

şilamaması halinde hakkında erteleme kararı verilemeyeceğinden şüpheli her ne kadar kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına itiraz edemese de bu kararı kabul etmemesi halinde tespit edilen zararı ödemesi halinde erteleme kurumu şüpheli hakkında uygulanmayacaktır⁷⁷.

Şüpheli suç nedeniyle meydana gelen zararı 3 şekilde giderebilecektir. Bunlardan ilki eşyanın aynen iadesidir. Aynen iade misli nitelikte eşyalar bakımından söz konusu olacaktır. Misli olmayan nitelikte olan eşyaların iadesi mümkün olmayacağından şüpheli burada iade edemeyecektir. İkinci hal suçtan önceki hale getirmedir. Suçtan önceki hale getirme, “işlenen suç nedeniyle mağdura veya kamuya verilen zararın eski hale getirilmesi⁷⁸” olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda şüpheli meydana gelen zararı suç işlemeyen önce nasılsa o şekilde düzeltmekle yükümlüdür. Eski hale getirmede de düzeltilmesi mümkün olan hususlar bakımından uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi halde düzeltilmesi mümkün olmayan eşyalar bakımından eski hale getirilme yoluyla zarar giderilemeyecektir. Üçüncü hal meydana gelen zararı tazmin suretiyle gidermektir. Tazmin suretiyle giderme, işlenen suçtan mağdurun veya kamunun zarar görmesi nedeniyle aynen iade ya da suçtan önceki hale getirme yollarından birinin mümkün olmaması halinde zararın tazminat yoluyla giderilmesi olarak ifade edebiliriz. Tazmin yoluyla giderme nakden ya da bir edim karşılığında olabilir⁷⁹.

İfade etmek gerekirse şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için suç nedeniyle meydana gelen ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın şüpheli tarafından tamamının giderilmesi gerekmektedir. Yargıtay bir kararında⁸⁰ bu hususu suç nedeniyle meydana gelen zararın giderilmesinin zarar suçları bakımından mümkün olduğuna hükmetmiştir. Bunun sonucunda tehlike suçlarında ortada somut bir zarar olmadığından zararın gideril-

⁷⁷ Centel/Zafer, s.579.

⁷⁸ Yılmaz, s.57.

⁷⁹ Yılmaz, s.57.

⁸⁰ Y. 4. CD. 2008/11256 E., 2008/16085 K. Uyap.gov.

mesi mümkün değildir⁸¹.

f. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesine Karar Verilmesinin Zorunlu Olduğu Haller

Cumhuriyet savcısının CMK'nın 172 nci maddesindeki şartların varlığı halinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebileceğinden yukarıda bahsetmiştik. Bahsi geçen hallerde Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verebilmesi bakımından takdir yetkisi bulunmaktadır⁸². Ancak bazı hallerde kanun koyucu Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermesinin zorunlu olduğunu düzenlemiştir.

Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermesinin zorunlu olduğu ilk hale TCK m. 191/2 hükmü örnek olarak verilebilir. TCK m. 191/2 inci⁸³ fıkrada kamu davasının açılmasının ertelenmesi usulünün şartları oluşmasa bile söz konusu suç bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun uygulanacağını düzenlemektedir. Bu düzenleme gereğince “*Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişiler*” bakımından Cumhuriyet savcısı, CMK m. 171'deki şartlar aranmaksızın kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verecektir. TCK 191/2 hükmünde “kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir” dediğinden dolayı Cumhuriyet savcısının bu konuda takdir hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle TCK 191'de düzenlenen suç bakımından Cumhuriyet savcısı, maddede belirtilen şartlar oluşmuş ise kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar vermekle yükümlüdür.

CMK m. 171'den farklı olarak TCK m. 191/2 kapsamında erteleme

⁸¹ Yılmaz, s.58.

⁸² Soyaslan, s.372.

⁸³ *Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak* Madde 191/2: Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklerle uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır.

kararı verilmesi halinde şüpheli hakkında 1 yıl denetim süresi belirlenebilir. Bu süre her defasında en fazla 3 ay olmak üzere toplamda 1 yıl daha uzatılabilir(TCK m. 191/3).

Şüpheli 5 yıllık erteleme süresi içerisinde *“Kendisine yüklenen yükümlülüklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması hâlinde, hakkında kamu davası açılır(TCK 191/4). CMK m. 171’den farklı olarak uyuşturucu madde kullanan kimseler hakkında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı TCK m. 191/4’de belirtilen hallerde sona erecektir. Bu nedenle şüphelinin bahsi geçen madde-deki suç haricinde kasıtlı bir suç işlemesi nedeniyle hakkında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı kaldırılmayacaktır.*

Şüphelinin erteleme süresi içerisinde bu yükümlülükleri yerine getirmesi halinde şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilir(TCK 191/7).Sanık hakkında yapılan yargılama neticesinde suçun TCK m. 191 kapsamında olması halinde sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir(TCK m. 191/8).

Cumhuriyet savcısının kamu davası açılmasının ertelenmesi kararı vermesinin zorunlu olduğu bir diğer hal CMK m. 253/19 hükmüdür. Uzlaşma kapsamında olan suçlar bakımından her ne kadar kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun uygulanmayacağından, öncelikle uzlaştırma yolunun uygulanması gerektiğinden bahsedilse de kanun koyucu *“ edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verileceğini”* düzenlemiştir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilmesinden sonra uzlaştırmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, şüphelinin kasıtlı bir suç işlemesi aranmaksızın şüpheli hakkında kamu davası açılır(CMK m. 253/19 4. Cümle). Uzlaşmanın sağlanması halinde suç konusu olay nedeniyle tazminat davası açılmaz, açılmış dava varsa bu davadan feragat edilmiş sayılır(CMK m. 253/19 5. Cümle).

Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı vermesinin zorunlu olduğu bir diğer hal 23.04.2016 tarih ve 6706

Sayıli Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu m. 24/3'te düzenlenmektedir. Kanunun Soruşturmanın veya kovuşturmanın yabancı devlete devredilmesi başlıklı 24 ncü maddesi gereğince “(1) Üst sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yürütülen soruşturma veya kovuşturmalar;

a) Şüpheli veya sanığın yabancı devletin vatandaşı olması nedeniyle Türkiye’de hazır bulundurulamaması veya adli yardımlaşma yoluyla savunmasının alınamaması,

b) Türk vatandaşı olan şüpheli veya sanığın yabancı devlette mutad olarak bulunması veya delillerin bu devlette olması nedeniyle devrin, gerçeğin ortaya çıkarılmasına imkân vermesi, hâllerinde devredilebilir”. Kanun koyucu şüphelinin yurtdışında olması halinde ya da delillerin yabancı devlette olması nedeniyle gerçeğin o Devlette ortaya çıkarılmasına imkân bulunan hallerde soruşturmanın yabancı devlete devredilebileceğini düzenlemiştir.

Soruşturmanın yabancı devlete devredilmesi halinde suç konusu olay yabancı devlet tarafından soruşturulacaktır. Bunun sonucu olarak kanunun 24 ncü maddesinin 3 ncü fıkrasında “soruşturmanın devri talebinin kabul edilmesi üzerine, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde düzenlenen koşullara ve sonuçlarına bakılmaksızın kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Şüpheli hakkında yabancı adli merci tarafından dava açılması durumunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Dava açılmaması hâlinde, buna ilişkin kararın gerekçesi değerlendirilmek suretiyle soruşturmaya devam edilebilir” şeklinde düzenlenmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı, soruşturmanın yabancı bir devlete devredilmesi halinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verecektir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesinin zorunlu olduğu bir diğer hal 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu m. 20’de düzenlenmektedir. Bu kanunun 20 nci maddesinin 1 nci fıkrası gereğince “Er ve erbaşlar ile yedek subayların ve yedek astsubayların askere girmeden veya silâh altına çağırılmadan önce işledikleri yukarı haddi iki yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlara ait davalarda soruşturma ve kovuşturma işlemleri askerliklerini bitirmelerine kadar geri bira-

kılır". Bu madde hükmü gereğince Cumhuriyet savcısı, şüphelinin er, erbaş, yedek subay veya yedek astsubay olması halinde askere girmeden ya da silah altına çağrılmadan önce işledikleri suçlar bakımından üst sınırı 2 yıla kadar olan suçlar nedeniyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı vermesi gerekir.

7188 sayılı kanun ile yapılan değişikle kanun koyucu bazı suçlar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun uygulanmayacağını açıkça düzenlemiştir. Bu kapsamda; Suç işlemek için örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar, kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar ile asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu uygulanmayacaktır(CMK m. 171/6).

g. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

Kararının Sonuçları

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun CMK'nın 172/3'teki şartların ve yeterli şüphenin varlığı halinde Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında kamu davasını açmayı 5 yıl süreyle çocuklar bakımından ise 3 yıl süreyle(ÇKK m.19/1) erteleyebilir. Sürenin başlangıcı, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesinden itibaren dir⁸⁴. Erteleme süresi içinde şüpheli, kasıtlı bir suç işlemezse kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilir. Fakat şüphelinin bu süre içinde kasıtlı bir suç işlemesi halinde kamu davası açılır. Öğretide kamu davasının açılabilmesi için erteleme süresi içinde işlenen suç nedeniyle mahkûmiyet verilmiş olmasını ve bunun kesinleşmesinin gerektiğini, bu nedenle erteleme süresi içerisinde şüpheli hakkında soruşturma başlatılması, dava açılması ve hatta mahkûmiyet hükmünün verilip de kesinleşmemesi halinde şüpheli hakkında kamu davasının açılmayacağı savunulmaktadır⁸⁵. Kanımca şüphelinin erteleme süresi içerisinde kasıtlı suç işlemesi halinde hakkında iddianame düzenlenebilecektir. İddianame düzenleyebilmek için kanun koyucu, kamu davasının açılmasının

⁸⁴ Ertem, s.175.

⁸⁵ Karakehya, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 2. Bası, Ankara 2016, s.447.

ertelenmesi kararı verilen şüphelinin erteleme süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlemesini yeterli görmektedir. Ayrıca bu kasıtlı suç nedeniyle mahkûmiyet hükmü verilmesini ve bu hükmün kesinleşmesini aramaktadır. Ayrıca erteleme süresi boyunca dava zamanaşımı işlemeyeceğinden şüphelinin bu süre içerisinde kasıtlı bir suç işlemesi halinde şüpheli hakkında iddianame düzenlenebilecektir (CMK m. 171/4).

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi adli sicile değil, kendisine has bir sisteme kaydedilir ve sadece bir soruşturma veya kovuşturma sebebiyle Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenebilir (CMK m. 171/5). Şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiğinde söz konusu karar şüphelinin adli sicilinde yer almayacaktır. Bu kararlar ayrı bir sisteme kaydedildiğinden sadece o sistemde hâkim ve savcı tarafından görülebilecektir. Ayrıca bu karar sadece bir soruşturma ve kovuşturma sebebiyle incelenecektir. Diğer haller bakımından kullanılabilmesi mümkün değildir.

Kural olarak Cumhuriyet savcısının takdir yetkisi nedeniyle verdiği kararlara karşı itiraz kanun yolu kapalıdır⁸⁶. Ancak kanun koyucu istisnai olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına itiraz edilebileceğini düzenlemiştir. Suçtan zarar gören kimse eğer isterse kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itirazda bulunabilir (CMK m. 173/1). Bu itirazda olayla ilgili delilleri de belirtmek zorundadır (CMK m. 173/2).

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına itiraz edilmesi halinde Sulh Ceza Hâkimi, kararını vermek için gerek görmesi halinde soruşturmanın genişletilmesini o yer Başsavcılığından talep edebilir. Sulh Ceza Hâkimi, kamu davasının açılması için yeterli nedenlerin bulunmadığına kanaat getirmesi halinde, itirazı gerekçeleriyle birlikte reddedecektir. İtirazın reddedilmesi halinde, itiraz eden giderlere mahkûm edilir (CMK m. 173/3.)

Sulh ceza hâkimliği itirazı yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyip mahkemeye vermek zorundadır. İtirazı yerinde

⁸⁶ Centel/Zafer, s.576.

bulmazsa itirazı reddine karar verecektir ve karar kesinleşecektir(CMK m. 271/4). Kararın kesinleştiği hallerde aynı olayla ilgili olarak yeniden soruşturma yapılabilmesi için kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmesi ve Sulh Ceza Hâkiminden karar alınması gerekir(CMK m. 173/6).

Erteleme süresi içerisinde failin kasıtlı bir suç işlemesi halinde erteleme kararı geri alınır ve şüpheli hakkında iddianame düzenlenir. Ertelemenin geri alınabilmesi için kasıtlı bir suçun işlendiğinin mahkeme kararıyla tespit edilmesi gerekir⁸⁷.

SONUÇ

Erteleme kurumu, “Onarıcı Adalet Anlayışının” neticesinde cezalara alternatif bir yöntem olarak Çocuk Koruma Kanunu ile hukukumuzda dâhil edilmiştir. Erteleme, taksirli eylemi nedeniyle suç işleyenler ile hayatında ilk defa suç işleyen kimseler bakımından önem arz eden bir kurumdur. Erteleme kurumu sayesinde şüpheli/sanığa ilk defa işlediği bir suçtan dolayı yeni bir şans verilmekte ve faili hapis cezasına mahkûm etmek yerine failin topluma yeniden kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bu husus cezaların caydırıcı etkisini ortadan kaldırdığı yönünde bir izlenim uyandırır da, tam tersine insanlarda suç işleme oranını azaltmaktadır. Basit bir suçtan dolayı hapse giren birisi cezasını infaz ettiğinde dışarı çıksa bile, toplum onu dışlayacak ve kabul etmeyecektir. Ayrıca cezaevinde daha ağır suç işleyen kimselerle tanışacak ve yeni suçlar öğrenme imkânı bulacaktır. Bu nedenlerden dolayı sanığa son bir şans verilerek onu yeniden sağlıklı bir birey olarak topluma kazandırmak daha doğru olacaktır.

Ceza hukukunda asıl kural yeterli şüphenin varlığı halinde kamu davasının açılması mecburiyeti ise de söz konusu erteleme kapsamında Cumhuriyet savcısına takdir hakkı tanınmaktadır. Bunun neticesinde Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme gereğince kişilerin lekelenmesinin önüne geçilmeye çalışılmış. Ayrıca mahkemelerin ağır iş yükünden ve gereksiz yargılar nedeniyle yapılan masraflardan kurta-

⁸⁷ Centel/Zafer, s.581.

rılması amaçlanmıştır.

Aynı zamanda mağdurun zararlarının giderilmesi suretiyle tatmin edilmesi ve failin ıslah edilmesi amacıyla kabul edilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu uygulandığı erteleme süresi boyunca faille önemli bir otokontrol yükler ve yaptıklarını düşünme imkânı sağlar. Ayrıca bu şekilde yeniden suç işlemeyen ve sosyalleşmeyi başaran fail hakkında bir ceza uygulanmaması suretiyle bir nevi ödüllendirilir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi uygulamasında denetim süresini kasıtlı bir suç işlemekten tamamlayan fail bakımından süreç sonunda kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verileceğinden, hiç suç işlememiş gibi kabul edilir ve toplum tarafından dışlanmadan hayatını devam ettirebilir.

Kanun koyucu çocuklar bakımından da kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunu düzenlemiş ancak çocuklar bakımından erteleme kararı verilebilmesinin şartlarını biraz daha esnetmiştir. Mesela yetişkin şüpheliler bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilmesi için hapis cezasının üst sınırı 2 yıl olan suçlarda mümkün olabileceğini düzenlemişken, 15 yaşını doldurmamış çocuklar bakımından bu süreyi 5 yıl olarak düzenlemektedir. Aynı şekilde yetişkin şüpheliler hakkında erteleme süresi 5 yıl iken, 18 yaşını doldurmamış kişiler bakımından bu süre 3 yıl olarak düzenlenmiştir.

KAYNAKLAR

- AKBULUT, Berrin, “Ceza Mevzuatında Çocuk ve Çocukların Yakalanması, Göz Altına Alınması”, MÜHFHAD, Cilt 19 Sayı 2, 2013, S 541-586.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 16. Baskı, Beta Yayıncılık İstanbul 2019.
- DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2005.
- EPÖZDEMİR, Rezan, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara 2016
- ERCAN, İsmail, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2018.
- EREM, Faruk, TCK Şerhi Genel Hükümler, Cilt 1, Ankara 2003.
- ERTEM, Burcu, Kamu Davasının Açılması ve İddianamenin İadesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.
- GEDİK, Doğan, “5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumu”, Ceza Hukuku Dergisi Yıl: Eylül 2006 Cilt 1 Sayı 1, s.323-342.
- GÖKCEN, Ahmet/BALCI, Murat/ALŞAHİN, Mehmet Emin/Çakır, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2018.
- GÜLER, Mustafa Sinan, “ Kovuşturmaya Alternatif Bir Yöntem Olarak Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.
- KARAKEHYA, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 2. Baskı, Eskişehir 2016.
- NUHOĞLU, Ayşe/YENİSEY, Feridun, Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- ÖNDER, Ayhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler(C 2,3), İstanbul 1992.
- ÖNDER, Ayhan, “Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler”, “Tecil”, Fakülte Matbaası, İstanbul 1963.
- ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAĞIZ, Pınar/TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, Ankara 2018.

- ÖZBUDAK, Coşkun "(Kanunla da Olsa) HAGB Kararına Mahkumiyetin Hukuki Sonuçları Bağlanabilir mi?", Ankara Barosu Dergisi, 2016/3, 521-532
- ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 13. Baskı, Ankara 2017.
- ÖZGENÇ, İzzet/ŞAHİN, Cumhur, İnfaz Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2019.
- ÖZTÜRK, Bahri, Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2018.
- SAYGIN, Cemre: Ceza Muhakemesi Hukuku'nda İddianame, İddianamenin Unsurları ve İddianamenin İadesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, Ankara 2016.
- ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2016.
- ŞARE, Ersin, "Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Erteleme Kurumları Üzerine İnceleme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl: Mart 2014 Cilt 26 Sayı 111, s.165-236.
- ŞİRİN, Alpaslan: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunda İddianamenin İadesi Kurumu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016.
- TOROSLU, Nevzat/FEYZİOĞLU, Metin, Ceza Muhakemesi Hukuku, 16. Baskı, Ankara 2016.
- TÖNGÜR, Ali Rıza, "Kamu Davasının Açılması Ertelenmesi Kurumunun Yeniden Düzenlenmesi Gerekliliği Üzerine", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: Ocak 2018 Cilt 17 Sayı 1, s. 27-49.
- TURHAN, Faruk, Ceza Muhakemesi Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2006.
- ÜNVER, Yener/HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2018.
- YENİDÜNYA, Ahmet Caner, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2016.
- YILMAZ, Davut, "Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009(Nisan).

YURTCAN, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 12. Baskı, İstanbul
2007.